

region, namely: to adjust the financial and economic activities; increase public support; improve regulatory legal support; pursue an active investment policy and financing; restore logistics facilities; provide regular training of personnel.

Key words: sanatorium-resort sphere, sanatorium, preventive sanatorium-clinic.

Рецензент: проф. Броч В.Я.

Надійшла 07.10.2014р.

УДК 911.2:[379.85:502](477.82-751.2)

Олена МІЩЕНКО

ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Обґрунтовано передумови формування мережі туристичних маршрутів у національних парках Волинської області. Подано аналіз і характеристику туристичних маршрутів Шацького НПП, НПП "Прип'ять-Стохід", НПП "Цуманська Пуца". У Шацькому національному природному парку розроблені туристичні маршрути частково марковані й мають технічне забезпечення. В умовах НПП "Прип'ять-Стохід" найбільш використовувани водні маршрути, частково веломаршрути. НПП "Цуманська Пуца" визначається екстенсивним туристичним освоєнням, що пояснюється відсутністю адміністрації парку й проведеного функціонального зонування.

Ключові слова: національний природний парк, туристичний маршрут, екологічна стежка, екстенсивне, інтенсивне туристичне освоєння.

Постановка наукової проблеми та її значення. Відпочинок у національних природних парках відрізняється від масової приміської рекреації функціонально спрямованістю використання території та обсягами рекреаційних навантажень. Для диференційованого ведення господарства в межах національних природних парків виділяють функціональні зони. У Волинській області створено три національні природні парки. Однак, тільки у Шацькому відображені необхідні умови для розвитку туризму. Це зумовлено наявністю тут адміністрації і проведеним функціональним зонуванням. У НПП "Прип'ять-Стохід" на 01.01.2013 р. функціональне зонування не проведене, однак створена адміністрація парку. НПП "Цуманська Пуца" створений 22.02.2010 р. Нині тут не має адміністрації парку, яка надалі могла б забезпечити функціональне зонування його територій. Мережа туристичних маршрутів на природоохоронній території виконує пізнавальну, оздоровчу функції та забезпечує контрольоване й планове відвідування туристами природних об'єктів. Такий підхід забезпечує перерозподіл відпочивальників, концентруючи їх здебільшого на лінійних маршрутах стежок та доріг, зменшуючи небажаний вплив рекреаційно-туристської діяльності. Тому, аналіз й розробка туристичних маршрутів на території національних природних парків є важливим завданням рекреаційного і заповідного природокористування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лабораторією краєзнавчих атласів географічного факультету СНУ ім. Лесі Українки на чолі із Ф. Зузуком узагальнено інформацію сучасного стану функціональних туристських

можливостей Волинської області [2]. Використання екологічних стежок на природно-заповідних територіях Волинської області вивчалось нами у 2007 р. [4], оцінка рекреаційної дигресії екологічних стежок Шацького національного природного парку проведена у 2009 р. [3; 6]. В. Шаталовим та ін. за допомогою математичної моделі доведено доцільність використання лінійних маршрутів, що забезпечує оптимальне використання природних ландшафтів [8].

Мета і завдання. Метою статті – дослідження особливостей туристичних маршрутів національних природних парків Волинської області. Для досягнення цієї мети вирішувалися такі завдання:

- дослідити передумови формування мережі туристичних маршрутів у національних природних парках Волинської області;
- проаналізувати особливості туристичних маршрутів Шацького НПП, НПП "Прип'ять-Стохід", НПП "Цуманська Пуца";
- виявити основні види туристичних маршрутів, що можуть функціонувати в умовах національних природних парків Волинської області.

Матеріали і методи. У дослідженні використано матеріали українсько-німецького проекту "Розвиток секторальної туристичної концепції для Шацького національного природного парку", а також результати власних польових досліджень на території національних природних парків Волинської області.

Виклад основного матеріалу і обґрунтування отриманих результатів. За показниками ступеня розвитку інфраструктури та інтенсивності туристичного руху українські націо-

нальні парки є двох типів – інтенсивного й екстенсивного туристичного освоєння [1].

Шацький національний природний парк характеризується інтенсивним рекреаційним освоєнням. Тут на узбережжях двох озер розвинута мережа закладів розміщення туристів, зокрема на березі озера Світязь знаходиться пансіонат "Шацькі озера" місткістю 486 місць та низка лікувально-оздоровчих закладів для 3967 осіб. Санаторій "Лісова пісня" місткістю 440 місць та заклади відпочинку на 860 місць знаходяться на узбережжі озера Пісочне [5]. Нами проведено дослідження основних ландшафтних характеристик парку, що впливають на видову різноманітність туристичних маршрутів цієї території. Водний фонд, або площа зайнята водою сягає 14,1%, сумарна довжина гідрографічної мережі – 1,94 км/км², лісистість – 56% [5].

Для визначення основних видів і форм туризму, що розвиваються у ШНПП влітку 2009 року нами проведено соціологічне опитування аудиторії відпочивальників у чотирьох зонах відпочинку парку. Згідно з результатами опитування у віковій структурі відпочивальників переважають люди середнього віку (30-59) років – 50%, молодого віку (18-29) – 40%, діти (до 18 років) – 8%, а похилого віку – понад 60 років – 2%. Серед опитованих 50% засвідчили, що мета їхнього приїзду – відпочинок і оздоровлення, 30% стверджували, що прагнуть пізнати навколишнє середовище; 20% – розваги. Відповідно до цього дослідження можна стверджувати, що в Шацькому національному природному парку здебільшого розвиваються лікувально-оздоровчий і пізнавальний види туризму. Серед пізнавальних форм екотуризму в Шацькому національному природному парку активно розвивається орнітологічний туризм. Тут проведено низку експериментальних екскурсій з орнітотуризму, у яких взяли участь туристські фірми Польщі, Німеччини, Швейцарії. Зацікавленість туристів розвинутих Європейських країн у пізнанні природних ландшафтів парку звичайно буде зростати за наявності потрібного матеріально-технічного забезпечення, розвитку інфраструктури регіону, облаштованих туристських маршрутів, стежок і відповідних гідів для проведення екскурсій на фаховому рівні.

У сучасних умовах на території парку сформовано низку водних, короткотривалих піших маршрутів, веломаршрутів регіонального й міжнародного значення та кінний маршрут.

Перевага веломаршрутів у ШНПП полягає в досить добре розвинутій мережі ґрунтових

доріг між озерними та лісовими ландшафтами. За порівняно короткий час завдяки велосипеду й фаховому гіді можна відвідати велику кількість оглядових точок, цікавих з огляду історії, географії та біології. Нині у парку створено три велосипедних маршрути, що беруть початок від турбази "Шацькі озера", зокрема: маршрут № 1 загальною довжиною близько 41 км проходить від турбази "Шацькі озера", а далі до с. Підманево, ґрунтовими дорогами до с. Омеляне – оз. Люцимер – околиць Шацька – далі до берегів оз. Соминець – ур. Гряди – оз. Світязь – ур. Іллічовка – затоки Бужня – та з подальшим поверненням до турбази "Шацькі озера". Маршрут № 2 довжиною близько 28 км, пролягає від турбази "Шацькі озера", а далі до гори Костюшка, по долині до берегів р. Західний Буг нитка маршруту повертає до с. Адамчуки – с. Грабове, – с. Ольшанка і з подальшим поверненням до турбази. Маршрут №3 довжиною близько 35 км, пролягає від турбази "Шацькі озера", а далі до – затоки Бужня – оз. Климівське – до с. Острів'я та берегів сусіднього озера на околицях села – до берегів оз. Пулемецького та с. Пулемець – с. Залісся – з подальшим поверненням до турбази "Шацькі озера".

Велосипедний маршрут ШНПП "Мале коло" передбачає проходження шляху від прикордонного переходу с. Адамчуки – с. Світязьські Смоляри – с. Світязь – невелика ділянка із зворотом до туристичної бази – далі затока Бужня – с. Залісся – с. Ольшанка – луки в долині Західного Бугу – с. Грабове – с. Адамчуки. Веломаршрут "Велике коло" передбачає маршрут, що проходить від прикордонного переходу – с. Адамчуки – с. Світязьські Смоляри – с. Світязь – оз. Чорне Велике до оз. Люцимер – північні околиці Шацька – гори Карасинець – с. Мельники – оз. Кримно й назад до оз. Пісочне – польовими та лісовими дорогами до оз. Мошне – польовими дорогами до оз. Луки – біля рибного господарства с. Піща – с. Хрипськ – до кордонів із Білорусією і до с. Красний Бір та болотних комплексів ур. "Кошелеве" – далі лісовими стежками до с. Ростань – до оз. Острівянське та до с. Острів'я – береги оз. Пулемецького – с. Пульмо – оз. Світязь – невелика ділянка із зворотом біля туристичної бази – далі затока Бужня – с. Залісся – с. Ольшанка – луки в долині Західного Бугу – с. Грабове – с. Адамчуки.

Для розвитку велотуризму, зазвичай у місцях високої концентрації відпочивальників, мають бути облаштовані велогаражі, від яких і починатимуться маршрути. Нині ведеться подальша розробка європейського веломаршру-

ту, який проходить територією Німеччини та Польщі й матиме своє продовження в межах ШНПП.

Кінний маршрут проходить повз десять Шацьких озер. Починається він у межах рекреаційної зони "Гряда" в наметовому містечку. Оз. Соминець – перше з озер в межах маршруту. Далі він пролягає біля озер Перемут і Пісочне. Обігнувши з півночі оз. Пісочне, маршрут проходить біля оз. Кримно, а потім біля озер Озерце та Карасинець, далі повз озер Люцимер та Чорне і закінчується на його початку в наметовому містечку рекреаційної зони "Гряда".

Піші маршрути відповідно до їх складності сформовані для відпочивальників різної вікової категорії. Для пересічного рекреанта для відпочинку, оздоровлення та пізнання Шацький парк може запропонувати низку екологічних стежок. Екологічна стежка "Лісова пісня" прокладена між двома озерами – Пісочне, Перемут – і перетинає автомагістраль Львів-Брест. У межах цієї стежки переважно подорожують відпочивальники санаторію "Лісова Пісня". Загальна її довжина 3200 м.

На початку екологічної стежки "Лісова пісня" створено вхідну арку, яка зроблена з дерева в стилі поліського народного дерев'яного мистецтва. Поряд з аркою стоїть аншлаг із картосхемою цієї стежки та інформацією про Шацький національний природний парк. Від санаторію ця стежка проходить сосновим лісом до автомагістралі. Упродовж цієї ділянки можна побачити стенди з інформацією про рослини вздовж стежки. Біля автомагістралі, уздовж стежки, розташований рекреаційний пункт "Перемут". Тут є лісові меблі, обладнані місця для відпочинку лавками й альтанками. Шлях екологічної стежки Лісова пісня замикається біля оз. Перемут. Варто зазначити, що більша частина цієї стежки проходить в межах піщаної рівнини зони стаціонарної рекреації, де сформувалися дернові піщані ґрунти, що піддавалися рекреаційній дигресії. Такі ґрунти потрібно укріплювати суглинистим або кам'янистим ґрунтом. Від автомагістралі в напрямку оз. Перемут стежка проходить у межах зони регульованої рекреації Шацького національного природного парку. Біля оз. Перемут маршрут цієї стежки пролягає через глибоке торфовище, хоча й осушене, проте в дощову погоду непрохідне. Протяжність цієї ділянки на стежці сягає близько 80 м. Тут для комфорту подорожувальників зроблено дерев'яний місток, а наприкінці маршруту стежки – оглядовий майданчик.

Маршрут екологічної стежки "Світязянка"

починається неподалік низки стаціонарних закладів розміщення рекреантів й автодороги Шацьк-Залісся. На початку стежки розміщено стенд із її картосхемою, де позначено розташування оглядового майданчика, місць зупинок та видових точок. Оглядовий майданчик розташований неподалік затоки Бужня, з його помосту можна споглядати природу цієї аквасистеми. Місця відпочинку обладнані альтанками, лавками, інформаційними стендами. У важкодоступних заболочених ділянках стежки покладено дерев'яні помости. Інформаційні стенди, розташовані вздовж стежки наводять інформацію про природно-ресурсний потенціал Шацького НПП, особливості його рельєфу, фауни та флори. Подорожуючи цією стежкою, можна побачити піщані дюни з розміщеними на них казковими витязями. У межах цього маршруту споглядається сосновий ліс чорницевий, де в підрослі дуб, у підліску горобина, крушина, ліщина. У трав'яному покриві домінують чорниця, бруслиця, верес звичайний, костриця овеча. У долині, неподалік затоки Бужня, розташувався вільховий ліс. Місцями вздовж маршруту трапляються папороті майже в ріст людини. Велика кількість мохів засвідчує незначні рекреаційні навантаження в межах цієї території.

Цікавий туристський маршрут завдовжки 6400 м нами запроєктовано уздовж західної частини берегової лінії оз. Люцимер. На початку маршруту зростає багато кущів малини та ожини. У лісовому покриві переважає вільха чорна, поодинокі ялівець звичайний та береза повисла, а в трав'яному – жовтець, тонконіг однорічний. Часто трапляються заболочені луки. Цей туристський маршрут можна використовувати лише в перспективі, оскільки біля оз. Люцимер немає об'єктів відпочинку. На нашу думку, в межах пропонованого маршруту можна створити наметове містечко. Для активного відпочинку рекреантів у межах цього містечка потрібно організувати прокат велосипедів, катамаранів, човнів та екскурсії вздовж туристського маршруту за допомогою екскурсодів.

Адміністрацією ШНПП запроєктовано кілька водних маршрутів, серед них: водний маршрут № 1 довжиною 27 км, що бере початок від пансіонату "Шацькі озера" проходить озером Світязь із короткочасною зупинкою на острові цього озера і подальшим проходженням ділянки з'єднувальним каналом до оз. Луки. Надалі мандрівка продовжується вздовж берегів оз. Луки в напрямку с. Затишся, а далі протилежним берегом до перешийка в оз. Перемут. Тут човни залишаються на стоянці для

човнів, а відпочивальники автотранспортом довозяться до пансіонату або санаторію. У сприятливу погоду, під час водного маршруту можуть бути заплановані короткотривалі зупинки біля пляжів озер Світязь та Перемут. Водний маршрут № 2 довжиною близько 18 км проходить від стоянки човнів біля с. Залісся до пологих берегів Пулемецького озера з подальшим проходженням ділянки з'єднувального каналом до оз. Острів'янське, що поруч с. Острів'я. Від с. Острів'я туристи добираються організованим автотранспортом до пансіонату чи санаторію.

Національний природний парк "Прип'ять-Стохід" визначається високим природним рекреаційним потенціалом, однак на сьогодні не має збудованих санаторіїв та баз відпочинку, тому тут наявні ознаки екстенсивного туристичного освоєння. Територія парку характеризується переважанням ландшафтів заболочених заплав із різнотравно-осоковими луками на торф'яно-болотних ґрунтах. Водний фонд, або площа зайнята водою сягає 6%, щільність гідрографічної мережі – 2,56 км/км², лісистість – 35% [7]. На відміну від інших НПП Українського Полісся, лісова рослинність займає тут меншу частину й не утворює великих лісових масивів. Найбільші з них – Сваловицька та Бучинська дачі на Прип'ять-Стохідській ділянці парку між руслами цих річок. Привабливі в рекреаційно-туристському аспекті краєвиди спостерігаються біля озер Люб'язь, Біле, Скоринь, а також річок Прип'ять і Стохід.

Характерна особливість цих річок – наявність десятків рукавів, русел, затонів, стариць, серед яких безліч заболочених і піщаних островів. Частина цієї території належить до водно-болотних угідь міжнародного значення як місць поселення водоплавних птахів. Туристичні маршрути НПП "Прип'ять-Стохід" вирізняються за метою, зокрема: науковий, пізнавальний, розважальний, спортивний, а також за способом пересування: водний, кінний, велосипедний, піший. Водні маршрути проходять уздовж річок Прип'ять, Стохід. Засобами пересування слугують мотокатери та байдарки. Велика кількість русел, затонів і стариць, з одного боку, приваблює рекреантів, з іншого – створює небезпеку заблукати. Тому при проходженні водних маршрутів на території НПП "Прип'ять-Стохід" рекреантів повинен супроводжувати фахівець парку. Кінний маршрут проходить лісовими дорогами від оз. Біле до оз. Луки та оз. Рогізне. Нині цей маршрут не використовують, оскільки парк не має відповідного забезпечення для його здійснення.

Веломаршрути в межах парку проходять

переважно автомобільними та ґрунтовими дорогами. Варто зазначити: на сьогодні ці маршрути не мають відповідного обладнання, зокрема велодоріжок, знакового забезпечення.

Отже, серед туристичних маршрутів НПП "Прип'ять-Стохід" водні найбільш використовувани. Це можна пояснити особливостями природних умов парку. Під час розробки туристського маршруту потрібно сформулювати його паспорт із такою інформацією: відомості про маршрут; відомості про район подорожі; цінні туристські об'єкти й стислий їх опис; технічний опис маршруту; картографічні матеріали.

Під час формування технічного опису треба описати можливі небезпечні ділянки в межах маршруту, а також рекомендації щодо необхідних речей туристів. Так, під час проходження водного маршруту в межах парку "Прип'ять-Стохід" бажано мати засіб від комарів.

2010 року адміністрацією НПП сформовано водний маршрут "Чарівний світ Полісся", який популярний не лише серед волинян, а й мандрівників з інших куточків України. Його протяжність 46 км. Починається цей маршрут біля Любешівського парку, далі проходить руслом р. Стохід, до впадіння в р. Прип'ять, а потім річкою Прип'ять до берега оз. Люб'язь. Уздовж маршруту, у с. Сваловичі, можна спостерігати хати, криті очеретом. Зупинки, заплановані в межах маршруту, дадуть змогу побачити всю привабливість Волинського Полісся. Цей маршрут має на шляху природні перешкоди та небезпечні ділянки. Наприклад, на ділянці маршруту смт Любешів – ур. Попівка бачимо велику кількість русел, береги порослі травою і очеретом; від ур. Попівка до с. Бучина ділянка маршруту характеризується звивистим та вузьким руслом, подекуди завширшки 1,5-2 м, є місця з поваленими деревами.

Водний туристичний маршрут "Прип'ятьські мандри" бере початок у с. Щитинь далі до с. Почапи – с. Невір – с. Ветли – рекреаційний пункт "Дубок" – оз. Люб'язь – с. Хоцунь – урочище Муравина – с. Сваловичі. Загальна довжина цього маршруту 74 км, а час проходження – три дні [9]. Надзвичайно цікавий та різноманітний на маршруті світ птахів, осередком мешкання яких є заплава р. Прип'ять. Рослинний світ вирізняється своєю різноманітністю й доброю збереженістю. Проходячи цей маршрут туристи можуть ознайомитися із традиціями місцевих жителів, їх промислами. І до нині тут збереглися прадавні традиції землеробства, ловлі риби, плетеними з лози кошами, бджільництва-бортництва.

Отже, у національному природному парку

"Прип'ять-Стохід" сформована мережа піших, велосипедних, кінних і водних маршрутів. Найбільш використовувані є водні маршрути. У парку є відповідне технічне спорядження для проходження водних маршрутів і фахівці, які можуть супроводжувати рекреантів під час походу.

Національний природний парк "Цуманська Пуща" створено на базі цінних лісових масивів державного підприємства "Цуманський лісгосп". Територія характеризується різноманітністю природних ландшафтів, від водно-болотних угідь до лісових масивів Ківерцівського району. Лісистість парку сягає 43%. Тут внаслідок поширення більш багатих, ніж в основній частині Українського Полісся, ґрунтів у природному рослинному покриві переважають широколистяні та сосново-широколистяні ліси. Окремі з них мають вік 150-170 років. Наукові дослідження щодо флористичного та фауністичного складу цієї території свідчать про наявність близько 18 видів рослин і більше 30 видів тварин, що занесені до Червоної книги України. В парку сформовано відомий серед волинян пішохідний маршрут, який починається від смт Цуманя по старій вузькоколійці на Чортове болото й далі через річку Кормин до

с. Берестяного. Крім того, запроєктовано кінний туристичний маршрут протяжністю близько 15 км від с. Котів до урочища Чисте болото.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Серед створених на території Волинської області національних природних парків Шацький визначається інтенсивним туристичним освоєнням й поєднанням лісових та лісоозерних ландшафтів, що дало змогу сформувати тут низку водних, піших, велосипедних маршрутів.

Інфраструктурне забезпечення національного природного парку "Прип'ять-Стохід" слабке й не сприяє збільшенню туристичних потоків. Водні туристичні маршрути на цій території є домінуючими, що визначається розгалуженою гідрографічною мережею, наявністю привабливих в рекреаційно-туристському аспекті озер.

Національний природний парк "Цуманська Пуща" – це суцільний лісовий масив в якому збереглися незаймані ділянки лісу (праліси), деякі з яких віком у 150-170 років. Серед туристичних маршрутів тут доцільно створювати піші, а у перспективі з розвитком інфраструктурного забезпечення парку – велосипедні та кінні.

Література:

1. *Зінько Ю. В.* Екотуризм у національних природних парках Західної України /*Ю. В. Зінько, О. М. Шевчук*// Матеріали міжнар. конф. До 120-річчя географії у Львів. ун-ті, 24-26 вересня 2003 р. – Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка. – С. 239-241.
2. *Зузок Ф. В.* Особливості "Туристського атласу Волинської області" /*Ф. В. Зузок, З. К. Карпюк, О. В. Антупюк* // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2011. – № 8. – С. 68–73.
3. *Мищенко О. В.* Особливості рекреаційної дигресії в межах екологічної стежки "Світязянка" / *О. В. Мищенко* // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю Рівненського природного заповідника "Збереження та відтворення біорізноманіття природно-заповідних територій". Сарни, 11–13 червня 2009. – С. 91–94.
4. *Мищенко О. В.* Екологічні стежки, як форма здійснення екологічного туризму на природно-заповідних територіях Волинської області / *О. В. Мищенко* // Проблеми Українського державотворення: історія і сучасність. Матеріали Міжнар. наук.-краєзн. конф., присвяченої 100-річчю від дня народження О. Ольжича та 90-річчю Української Народної Республіки. Т.2. – м. Житомир, 2007. – С. 312–317.
5. *Мищенко О. В.* Комплексна оцінка екотуристського потенціалу Шацького національного природного парку / *О. В. Мищенко* // Наук. записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Серія: географія. – 2010. – Вип. 21. – С. 177–183.
6. *Черчик Л. М.* Оцінка рекреаційної дигресії екологічної стежки "Лісова Пісня" / *Л. М. Черчик, О. В. Мищенко* // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Геогр. науки. – 2009. – № 1. – С. 212–216.
7. *Черчик Л. М.* Рекреаційна цінність території національного природного парку "Прип'ять-Стохід" / *Л. М. Черчик, О. В. Мищенко* // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2012. – № 9. – С. 129–134.
8. *Шаталов В. М.* Модель расчета допустимой рекреационной загрузки на линейных маршрутах в объектах природно-заповедного фонда Украины /*В. М. Шаталов, И. В. Нога, Ю. Г. Расин* // Вісник ДІТБ. – 2004 – №8 – С. 127-131.
9. <http://www.pripyat-stohid.com.ua/uk/rekreacija/turistichni-marshruti/pripyatski-mandri>.

References:

1. *Zin'ko Ju. V.* Ekoturizm u nacional'nykh pryrodnykh parkakh Zachidnoi Ukraïny /*Ju. V. Zin'ko, O. M. Ševčuk*// Materialy mižnar. konf. Do 120-riččja heohrafii u L'viv. un-ti, 24-26 veresnja 2003 r. – L.: Vyd. centr LNU im. I. Franka. – S. 239-241.
2. *Zuzuk F. V.* Osoblyvosti "Turysts'koho atlasu Volyns'koï oblasti" /*F. V. Zuzuk, Z. K. Karpjuk, O. V. Antypjuk* // Pryroda Zachidnoho Polissja ta prylehlych terytorij: zb. nauk. pr. Volyn. nac. un-tu im. Lesi Ukraïny. – 2011. – # 8. – S. 68–73.
3. *Miščenko O. V.* Osoblyvosti rekreacijnoi dyhresii v mežach ekolohičnoi stežky "Svitjazjanka" / *O. V. Miščenko* // Materialy mižnar. nauk.-prakt. konf., prysvjačenoï 10-riččju Rivnens'koho pryrodnoho zapovidnyka "Zberežennja ta vidtvořennja bioriznomanittja pryrodno-zapovidnykh terytorij". Sarny, 11–13 červnja 2009. – S. 91–94.
4. *Miščenko O. V.* Ekolohični stežky, jak forma zdijsnennja ekolohičnoho turyzmu na pryrodno-zapovidnykh terytorijach Volyns'koï oblasti / *O. V. Miščenko* // Problemy Ukraïns'koho deržavotvořennja: istorija i sučasnist'. Materialy Mižnar. nauk.-krajezn. konf., prysvjačenoï 100-riččju vid dnja narodžennja O. Ol'žyča ta 90-riččju Ukraïns'koï Narodnoi Respubliky. T.2. – m. Žytomyr, 2007. – S. 312–317.

5. *Miščenko O. V.* Kompleksna ocinka ekoturysty'koho potencialu Šac'koho nacional'noho pryrodnoho parku / *O. V. Miščenko* // *Nauk. zapysky Vinnyč'koho derž. ped. un-tu im. M. Kocjubyns'koho.* Serija: heografija. – 2010. – Vyp. 21. – S. 177–183.
6. *Čerčyk L. M.* Ocinka rekreacijnoї dyhresii ekolohičnoї stežky "Lisova Pisnja" / *L. M. Čerčyk, O. V. Miščenko* // *Nauk. visn. Volyn. nac. un-tu im. Lesi Ukraїny.* Serija : Heogr. nauky. – 2009. – # 1. – S. 212–216.
7. *Čerčyk L. M.* Rekreacijna cinnist' terytorii nacional'noho pryrodnoho parku "Pryp"jat'-Stochid" / *L. M. Čerčyk, O. V. Miščenko* // *Pryroda Zachidnoho Polissja ta prylehlych terytorij: zb. nauk. pr. Volyn. nac. un-tu im. Lesi Ukraїny.* – 2012. – # 9. – S. 129–134.
8. *Šatalov V. M.* Model' rasčeta dopustymoj rekreacyonnoj zahruzky na lynejných maršrutach v ob'єktach pryrodno-zapovednoho fonda Ukraїny / *V. M. Šatalov, Y. V. Noha, Ju. H. Rasyň* // *Visnyk DITB.* – 2004 – #8 – S. 127-131.
9. <http://www.pripyat-stohid.com.ua/uk/rekreacija/turistichni-marshruti/pripjatski-mandri>.

Резюме:

Елена Мищенко. ТУРИСТИЧЕСКИЕ МАРШРУТЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПРИРОДНЫХ ПАРКОВ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ.

Обоснованы предпосылки формирования сети туристических маршрутов в национальных природных парках Волынской области. Подан анализ и характеристика туристических маршрутов Шацкого НПП, НПП Припять–Стохид, НПП Цуманская Пуща. Шацкий национальный природный парк имеет высокий природный рекреационный потенциал – площадь занята водой достигает 14,1%, суммарная длина гидрографической сети – 1,94 км/км², лесистость – 56%, привлекательные природные аттракции, среди которых озерно-болотные угодья, луговые и лесные массивы, богатый мир фауны (особенно орнитофауны) и флоры, интенсивное туристическое освоение позволили создать две маркированные экологические тропы, сеть велосипедных, пешеходных, водных маршрутов. В НПП “Припять–Стохид” отмечаются высокие показатели природного рекреационного потенциала, в частности площадь занята водой достигает 6%, суммарная длина гидрографической сети – 2,56 км/км², лесистость – 35%, что позволило сформировать интересные водные маршруты на этой территории. Наиболее известные среди туристов – “Волшебный мир Полесья”, “Припятские мандры”. Однако, через отсутствие сети рекреационных учреждений, что в свою очередь минимизирует туристическую активность имеются признаки экстенсивного туристического освоения этой территории. В национальном природном парке “Цуманская Пуща” не создана администрация парка, которая взяла бы на себя ответственность рекреационного и заповедного природопользования этой территории. Учитывая природные особенности парка в частности массивы широколиственных и сосново-широколиственных лесов тут целесообразно создавать пешеходные маршруты, а в перспективе с развитием инфраструктурного обеспечение парка – велосипедные и конные.

Ключевые слова: национальный природный парк, туристический маршрут, экологическая тропа, экстенсивное, интенсивное туристическое освоение.

Summary:

Olena Mischenko. TOURIST ROUTES OF NATIONAL NATURAL PARKS OF THE VOLYN REGION.

Preconditions of development of a network of tourist routes in national natural parks of the Volyn region are proved. The analysis and the characteristic of tourist routes of Shatsky NNP, NNP Pripyat-Stohid, NNP the Tsuman Dense forest is submitted. The Shatsky national natural park has high natural recreational potential – the area that is occupied by water reaches 14,1%, the total length of a hydrographic network – 1,94 km/km², percentage of forest land – 56%, attractive natural conditions among which lake-marsh grounds, meadow and the large forests, the rich world of fauna (especially avifauna) and flora, two marked ecological tracks, a network of bicycle, foot, water routes have allowed to create intensive tourist development. In NNP "Pripyat-Stohid" are high indicators of natural recreational potential, in particular the area that is occupied by water reaches 6 %, total length of a hydrographic network – reaches 2,56 km/km², percentage of forest land – 35% that has allowed to generate interesting water routes in this territory. The most known among tourists are "the Magic world of Polesye" and "Pripjat voyage". However, through absence of a network of recreational establishments that in turn minimises tourist activity, there are signs of extensive tourist development of this territory. In national natural park "Tsuman Dense forest" the administration of park, which would take on itself responsibility of recreational and reserved wildlife management of this territory, is not created. Considering natural features of park, in particular files of deciduous and pine-deciduous woods here, it is expedient to create the foot routes, and in the long term with development infrastructural park maintenance – the bicycle and horse routes.

Keywords: national natural park, a tourist route, an ecological track, extensive, intensive tourist development.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 02.11.2014р.

УДК 911.3

Іван РУДАКЕВИЧ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Розглянуті сучасні тенденції розвитку та територіальної організації політичного туризму в Україні. Актуалізовано необхідність дослідження цієї тематики в контексті революційних подій, які відбулися протягом року в країні. Розглянуто наукові підходи до визначення поняття політичного туризму та його змісту. Подана політико-географічна характеристика масових акцій протесту протягом 2001-2013 років.